

Liefde voor de stadsnatuur

Een goede stadsecoloog groeit op in de rafelranden van de stad, lijkt het. Zo een als Remco Daalder, geboren in Kattenburg (1960), maar spoedig verhuisd: "De kinderen van Zuid gingen spelen op de dijk die langs de stadsrand slingerde en waar ooit, zo vertelden onze ouders, een snelweg op zou komen te liggen. In afwachting van die ringweg had de brede dijk zich in een paar jaar ontwikkeld tot een woest en onoverzichtelijk duin-gebied." Daar ontdekte hij hazen, fazanten, vlinders en lieveheersbeestjes, na de duiven, gierzwaluwen en sperwers in Kattenburg. In *Natuurlijk Amsterdam* beschrijft Daalder de herkomst van zijn liefde voor de (stads)natuur en neemt hij ons mee (in het kader van tien uitgestippelde wandelingen en zes 'wandelgebieden'), naar wat er (nog) natuurlijk is in Amsterdam. Hij leidt ons naar stadse plekken als het Centraal Station, Leidseplein, Stadionplein, de NDSM-werf in Noord. Locaties waar je niet onmiddellijk aan de natuur denkt – maar Daalder weet beter.

Voor de veelheid aan dieren valt op. In de Plantage bijvoorbeeld komen we alleen al aan vogels tegen: meerkoeten, futen, gierzwaluwen, mezen, boomkruipers, roodborstjes, merels, zanglijsters, mussen, spreuwen, duiven, meeuwen, reigers, ooievaars, aalscholvers, eenden, winterkoninkjes, de grote bonte specht en een sperwer. En daar kan ik zelf nog de

halsbandparkiet en nijlgans aan toevoegen.

De zes wandelgebieden zijn: Zandvoort, de Gouwzee, de Amsterdamse Waterleidingduinen, Botshol, het Diemerbos en het Amsterdamse Bos. Het is, volgens Daalder, 'onzin' om hier routes uit te gaan stippelen: "Ga erheen, zoek je eigen weg en geniet."

Twee dingen mogen niet onvermeld blijven: de onnadrukkelijke, maar trefzekere tekeningen van Herwolt van Doornen. En de milieuvriendelijke uitstraling van deze gids op papier met het keurmerk Forest Stewardship Council. "Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid." *Natuurlijk Amsterdam* is zeer aan te bevelen, juist voor mensen die een madeliefje niet kunnen onderscheiden van een vergeet-mij-nietje.

Ko van Geemert

Remco Daalder, **Natuurlijk Amsterdam. Zestien wandelingen in en rond de stad.** Bas Lubberhuizen, ISBN 9789059373075, 144 blz., € 17,50.

Een overleefster

ALS EEN PLUISJE IN DE WIND
BLOEME EVERS-EMDEN

Voor een deel is dit boek een zeer persoonlijk getinte illustratie van het algemene verhaal in het hiernaast genoemde boek over de Joodse Gemeente Amsterdam. Deze autobiografie imponeert door de overlevingskracht van de schrijfster, geboren in 1926. Zelf was ze zestien toen ze, afkomstig uit een socialistisch en Joods arbeidersgezin in de Pijp, begon aan een

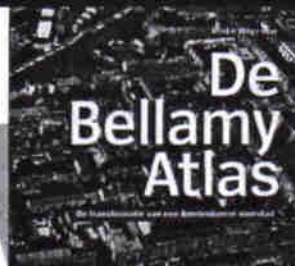
tocht langs onderduikgezinnen. Haar zoon Sem was even oud, toen hij in 1977 verongelukte. In de oorlog had ze al haar hele familie verloren. Bloeme was ook opgepakt en naar Westerbork (waar zij de haar al via school bekende familie Frank ontmoette) en Auschwitz afgevoerd. Zij werd niet geselecteerd voor de gaskamer, maar voor dwangarbeid in een sneeuwkettingenfabriek. Ze leefde nog toen de Russen kwamen. Uitgemergeld keerde ze terug naar Amsterdam, waar haar verloofde Freddie haar alleen aan haar stem herkende. Zijn moeder ving haar liefdevol op. Bij nader inzien trouwde zij met Hans Evers, net zo min als zij religieus opgevoed, maar wel in de Joodse culturele tradities. De kinderen stuurden zij wel naar Joodse scholen – de oudste (Raph) werd rabbijn – en zij brachten hun ouders tot het religieuze Jodendom. Nu is Bloeme de drijvende kracht van een buurtsjoel in Slotervaart. Zij schrijft het allemaal verbazend nuchter op. Wel benoemt ze eerlijk de momenten waarop ze bijna echt kapot was. Voor het feit dat ze er toch door kwam, prijst ze steeds de rol van anderen. De goede lezer weet het: dat klopt maar zeer ten dele.

Peter-Paul de Baar

Bloeme Evers-Emden, **Als een pluisje in de wind.** Uitgeverij Van Praag, ISBN 9789049026103, 248 blz., € 19,95.

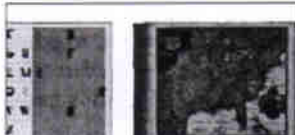
EN VERDER:

Minke Wagenaar, Fred Feddes, Jouke van der Werf, **De Bellamy Atlas. De transformatie van een Amsterdamse voorstad.** Uitgeverij Thoth, ISBN 9789068685275, 128 blz., € 29,90. In september 2010 putten we al uit de oerversie van dit boek, toen we de geschiedenis schetsen van de unieke Bellamybuurt in Oud-West. Een dorpse enclave op polderpeil, die door toevallige omstandigheden (impasse in de grensrijd tussen de gemeenten Amsterdam en Nieuwer-Amstel

eind 19de-eeuw) zich lang 'anarchistisch' kon ontwikkelen. Een uitzondering op de standaardprocedure: slopen van molens en wat lage loodsen, ophogen met bouwzand en dan nieuwbouw met zo'n drie verdiepingen. "De Bellamybuurt werd niet opgesloten maar omspoeld", formuleert planologisch journalist Fred Feddes het treffend. Zijn bijdrage is een van de extra's in deze handelsuitgave met veel foto's en uniek kaartmateriaal van wat eerst (2006) een soort documentatiemap was en nu verder is uitgebreid. Drijvende kracht was en is architecte Minke Wagenaar. Zij kocht in 1980 Bellamystraat 80 en ontdekte dat het niet (zoals lang gedacht) van 1850 maar van ca. 1730 dateerde.

Mathieu Lommen, **Het boek van het gedrukte boek, Een visuele geschiedenis.** Amsterdam University Press, ISBN 9789081489232, € 49,99.

Het boek van het gedrukte boek
Een visuele geschiedenis

Het is een lust voor het oog dit grote, glimmende boek over de hoogtepunten van vijf eeuwen boekdrukkunst, vormgeving en illustratiekunst. We zien vele verbluffende boekpagina's en omslagen in kleur afgebeeld. De teksten zijn bondig en informatief, maar juist omdat ze (voor het esthetisch effect) groot, vet en met brede interlinie zijn gezet, moei-